Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTES TAMARAS ČAPETAS [*TAMARA ĆAPETA*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2025. gada 5. jūnijā [1]

Lieta C-215/24 [*Fira*] [i]

YX,
piedaloties
Ministério Público

(*Tribunal Judicial da Comarca do Porto – Juízo Local Criminal de Vila Nova de Gaia* (Portu rajona tiesa – Vilanovas de Gajas vietējā krimināllietu palāta, Portugāle) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesu iestāžu sadarbība krimināllietās – Pamatlēmums 2008/909/TI – Pamatlēmums 2002/584/TI – Savstarpējas atzīšanas principa piemērošana attiecībā uz spriedumiem krimināllietās, ar kuriem piespriesti brīvības atņemšanas sodi vai ar brīvības atņemšanu saistīti pasākumi – Eiropas apcietināšanas orderis – Nodošanas procedūras starp dalībvalstīm – Tiesas iestāžu piespriestā brīvības atņemšanas soda apturēšana saskaņā ar izpildes valsts tiesību aktiem

I. Ievads

1. Savienības brīvības, drošības un tiesiskuma telpā persona, kurai vienā dalībvalstī piespriests brīvības atņemšanas sods, var izciest šā soda termiņu citā dalībvalstī, jo īpaši, ja tas veicinātu šīs personas sociālo rehabilitāciju [2].

2. Šī lieta attiecas uz personu, kas par noziedzīgu nodarījumu ir notiesāta Portugālē, bet tagad dzīvo Spānijā. Pamatojoties uz Pamatlēmumu 2008/909/TI [3], Spānijas iestādes ir nolēmušas atzīt un izpildīt *Tribunal Judicial da Comarca do Porto – Juízo Local Criminal de Vila Nova de Gaia* (Portu rajona tiesa – Vilanovas de Gajas vietējā krimināllietu palāta, Portugāle; turpmāk tekstā –"Portugāles tiesa") piespriesto brīvības atņemšanas sodu.

3. Tomēr *Juzgado Central de Lo Penal n.° 1 de Madrid* (Madrides centrālā krimināllietu tiesa Nr. 1, Spānija; turpmāk tekstā – "Spānijas tiesa") ir grozījusi piespriesto sodu, uz diviem gadiem apturot sešu mēnešu brīvības atņemšanas soda izpildi.

[1] Oriģinālvaloda – angļu.

[i] Šīs lietas nosaukums ir izdomāts. Tas neatbilst neviena lietas dalībnieka reālajam personvārdam vai nosaukumam.

[2] Skat. piemēram, spriedumu, 2020. gada 11. marts, SF (Eiropas apcietināšanas orderis – Atpakaļnogādes garantija uz izpildes dalībvalsti) (C-314/18, EU:C:2020:191, 51. punkts).

[3] Padomes Pamatlēmums (2008. gada 27. novembris) par savstarpējas atzīšanas principa piemērošanu attiecībā uz spriedumiem krimināllietās, ar kuriem piespriesti brīvības atņemšanas sodi vai ar brīvības atņemšanu saistīti pasākumi, lai tos izpildītu Eiropas Savienībā (OV 2008, L 327, 27. lpp.; turpmāk tekstā – "Pamatlēmums 2008/909").

4. Portugāles tiesa, kas ir iesniedzējtiesa, jautā, vai šāda grozīšana ir atļauta saskaņā ar Pamatlēmumu 2008/909.

5. Lietas dalībnieku domstarpību būtība ir jautājumā par to, vai lēmums par soda apturēšanu ir uzskatāms par daļu no sprieduma izpildes, kā uzskata Spānijas valdība, vai arī tas groza šī sprieduma veidu, kā uzskata Portugāles valdība un Eiropas Komisija.

II. Pamatlietas faktiskie apstākļi, prejudiciālie jautājumi un tiesvedība Tiesā

6. 2018. gada 9. oktobrī YX Portugālē tika piespriests sešu mēnešu brīvības atņemšanas sods par krāpšanu nodokļu jomā, kas bija kvalificējams kā smags nodarījums un par ko 1990. gada 15. janvāra *Decreto-Lei n.º 20-A/90* (Dekrētlikums Nr. 20-A/90) paredzēts sods. Tas tika aizstāts ar alternatīvu sodu – 180 naudas soda dienām [4].

7. Tomēr YX nesamaksāja šo naudas sodu, kā arī neiesniedza pierādījumus, ka nav vainojams naudas soda nesamaksāšanā. Šā iemesla dēļ saskaņā ar *Código Penal* (Portugāles Kriminālkodekss) [5] iesniedzējtiesa atcēla alternatīvo sodu un izdeva rīkojumu par sākotnējā brīvības atņemšanas soda izpildi [6].

8. Tomēr šo brīvības atņemšanas sodu nevarēja izpildīt Portugālē, jo YX nevarēja atrast, lai viņam varētu izsniegt apcietināšanas orderi šajā dalībvalstī. Tāpēc tika atzīts, ka viņš izvairās no piespriestā soda.

9. Pēc dažiem gadiem YX tika atrasts Spānijā. Tādēļ 2022. gada 22. februārī Portugāles kompetentās iestādes, pamatojoties uz Pamatlēmumu 2002/584/TI [7], izdeva Eiropas apcietināšanas orderi (turpmāk tekstā – "EAO"), pieprasot YX nodošanu, lai viņš izciestu sešu mēnešu brīvības atņemšanas sodu.

10. Pamatlēmuma 2002/584 4. panta 6. punktā paredzēts fakultatīvs EAO izpildes atteikuma pamats, ja pieprasītā persona likumīgi dzīvo izpildes valstī un vēlas izciest sodu šajā valstī. Balstoties uz šo pamatu, Spānijas iestādes atteicās izpildīt EAO un apņēmās atzīt Portugāles tiesas notiesājošo spriedumu un izpildīt to Spānijā.

11. 2023. gada 11. oktobrī saskaņā ar Spānijas *Código Penal* (Spānijas Kriminālkodekss) 80. pantu [8] Spānijas tiesa uz diviem gadiem apturēja YX piespriesto sešu mēnešu brīvības atņemšanas sodu un informēja Portugāles iestādes par šo nolēmumu.

[4] Šāda brīvības atņemšanas soda aizstāšana ar naudas sodu, kā paskaidrots lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu, ir iespējama, pamatojoties uz Portugāles Kriminālkodeksa 45. pantu.

[5] Šajā ziņā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu ir atsauce uz Portugāles Kriminālkodeksa 45. panta 2. punktu un 49. panta 3. punktu.

[6] Portugāles valdība tiesas sēdē papildus paskaidroja, ka Portugāles tiesai šādā situācijā nebija citas izvēles, kā vien atgriezties pie sākotnējā cietumsoda. Kā paskaidrots, šajā brīdī tiesai vairs nebija iespējams lemt par cietumsoda apturēšanu.

[7] Padomes Pamatlēmums (2002. gada 13. jūnijs) par Eiropas apcietināšanas orderi un par nodošanas procedūrām starp dalībvalstīm (OV 2002, L 190, 1. lpp.; turpmāk tekstā – "Pamatlēmums 2002/584").

[8] Šī tiesību norma ļauj tiesām brīvības atņemšanas soda uz laiku, kas nepārsniedz divus gadus, vietā piemērot nosacītu sodu no diviem līdz pieciem gadiem.

12. *Ministério Público* (Portugāles prokuratūra) nepiekrita Spānijas tiesas nolēmumam par apturēšanu. Tādējādi tā vērsās *Tribunal Judicial da Comarca do Porto – Juízo Local Criminal de Vila Nova de Gaia* (Portu rajona tiesa – Vilanovas de Gajas vietējā krimināllietu palāta), kas ir iesniedzējtiesa šajā lietā. Šajā tiesvedībā Portugāles prokuratūra lūdza uzdot Tiesai prejudiciālu jautājumu.

13. Iesniedzējtiesa uzskata, ka izpildes valsts tiesa nevar grozīt izsniegšanas valsts tiesas nolēmumu, aizstājot ar savu nolēmumu tās tiesas nolēmumu, kura ir piespriedusi sodu. Turklāt iesniedzējtiesa norāda, ka šāda soda grozīšanas akceptēšana būtu pretrunā savstarpējas atzīšanas un savstarpējas uzticēšanās principiem. Šī tiesa uzskata, ka, atsakoties izpildīt EAO, Spānijas tiesu iestādes ir paudušas gatavību uzņemties soda izpildi pilnībā bez iespējas pārveidot brīvības atņemšanas sodu par alternatīvu pasākumu.

14. Iesniedzējtiesa arī uzskata, ka Spānijas tiesu iestādēm katrā ziņā bija iepriekš jāinformē izsniegšanas valsts par iespēju, ka brīvības atņemšanas sods varētu tikt apturēts, lai izsniegšanas valsts varētu reaģēt.

15. Šādos apstākļos *Tribunal Judicial da Comarca do Porto – Juízo Local Criminal de Vila Nova de Gaia* (Portu rajona tiesa – Vilanovas de Gajas vietējā krimināllietu palāta) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

“1) Vai izpildes valsts pēc atteikuma izpildīt [EAO] saskaņā ar Pamatlēmuma 2002/584 4. panta 6. punktu, pamatojoties uz notiesātās personas dzīvesvietu, un pēc notiesājoša sprieduma atzīšanas var atsaukties uz savu kā izpildes valsts tiesību piemērošanu un jurisdikciju, lai apturētu izsniegšanas valsts piespriestu reālu brīvības atņemšanas sodu, lai gan šī sprieduma izpildes procedūra jau ir uzsākta?

2) Vai izpildes valsts tiesu iestāde var grozīt izsniegšanas valsts tiesu iestādes nolēmumu, kas ir stājies likumīgā spēkā, gadījumos, kuri nav paredzēti Pamatlēmuma 2008/909 8. pantā un 17. panta 1. un 2. punktā?

3) Vai Pamatlēmuma 2008/909 17. panta 1. punkts jāinterpretē tādējādi, ka tas izpildes valstij ļauj apturēt reālu brīvības atņemšanas sodu, piemērojot valsts tiesībās paredzētos nosacījumus, ja izsniegšanas valsts kompetentās iestādes to nav izdarījušas saskaņā ar savas valsts tiesībām?

Gadījumā, ja atbilde uz iepriekšējiem jautājumiem ir apstiprinoša:

4) Vai, ņemot vērā Pamatlēmuma 2008/909 12. un 13. pantu un 17. panta 3. punktu, Spānijas (izpildes valsts) tiesu iestādēm nebija iepriekš jāinformē izsniegšanas valsts par savu viedokli attiecībā uz iespēju apturēt pieprasītās personas brīvības atņemšanas soda izciešanu?”

16. Rakstveida apsvērumus Tiesā iesniedza Spānijas un Portugāles valdības, kā arī Komisija.

17. Tiesas sēde, kurā šie lietas dalībnieki sniedza mutvārdu paskaidrojumus, notika 2025. gada 19. martā.

III. Juridiskā analīze

A. Ievads

18. Dalībvalsts var atteikties izpildīt EAO par brīvības atņemšanas soda izciešanu tikai tad, ja tā apņemas izpildīt sodu, kādu to pasludinājusi izsniegšanas valsts tiesa.

19. Ja kāda iemesla dēļ izpildes valsts nevar izpildīt izsniegšanas valsts tiesas piespriesto brīvības atņemšanas sodu, tai ir jāizpilda EAO [9].

20. Vienīgie izņēmumi, kas ļauj izpildes valstij atkāpties no izsniegšanas valsts tiesas piespriestā soda, ir paredzēti Pamatlēmuma 2008/909 8. panta 2. un 3. punktā. Šie izņēmumi piemērojami, ja izsniegšanas valstī piespriestais sods tā ilguma vai veida dēļ nav saderīgs ar izpildes valsts tiesību aktiem. Šādā situācijā pielāgotajam sodam pēc iespējas precīzāk jāatspoguļo sākotnējais sods izpildes valsts tiesību aktos atļautajās robežās [10].

21. Līdz ar to vainas konstatēšana un soda samērīguma novērtējums tiek veikts izsniegšanas valstī un izpildes valsts to nevar pārskatīt [11].

22. Šā iemesla dēļ Tiesa lietā, kas ir sprieduma *Ognyanov* pamatā, uzskatīja, ka Pamatlēmuma 2008/909 8. pants jāinterpretē šauri un ka tas izpildes valstij atstāj tikai ierobežotas iespējas grozīt izsniegšanas valsts tiesas pasludinātā soda veidu vai ilgumu [12].

23. Lai gan soda piespriešana (tas ir, vainas konstatēšana un samērīga soda noteikšana) ir izsniegšanas valsts kompetencē, soda izpilde, kā noteikts Pamatlēmuma 2008/909 17. panta 1. punktā, ir izpildes valsts kompetencē.

24. Tādēļ Pamatlēmumā 2008/909 atspoguļotais savstarpējas atzīšanas princips tiek piemērots divējādi: izpildes valstij principā jāatzīst izsniegšanas valsts tiesu piespriestais sods, savukārt izsniegšanas valstij principā jāatzīst sodu izpildes noteikumi, kādi tie ir izpildes valstī.

25. Šīs lietas būtība ir apstāklī, ka Spānijas Karaliste nolēmumu par brīvības atņemšanas soda apturēšanu saprot kā tā izpildes jautājumu, savukārt Portugāles Republika, ko atbalsta Komisija, šādu nolēmumu uzskata par soda piespriešanu.

9 Skat. spriedumu, 2017. gada 29. jūnijā, *Popławski* (C-579/15, EU:C:2017:503, 22.–24. punkts).

10 Tādējādi, ja nesaderība ir notikusi ilguma dēļ, pielāgotais sods nedrīkst būt mazāks par augstāko iespējamo sodu, kas paredzēts attiecībā uz līdzīgiem nodarījumiem saskaņā ar izpildes valsts tiesību aktiem (Pamatlēmuma 2008/909 8. panta 2. punkts). Ja neatbilstība pastāv soda rakstura dēļ, pielāgotajam sodam vai pasākumam pēc iespējas jāatbilst sodam, kas piespriests sprieduma valstī, un jebkurā gadījumā sodu nevar pārvērst par naudas sodu (Pamatlēmuma 2008/909 8. panta 3. punkts).

11 Izskaidrojot jēdzienu "lietas izskatīšana, kuras rezultātā pieņemts nolēmums" Pamatlēmuma 2002/584/ES 4.a panta nozīmē, Tiesa uzskatījusi, ka šajā pantā minētais jēdziens "nolēmums" attiecas uz tiesas nolēmumu, ar kuru pēc lietas izskatīšanas no faktu un tiesību skatpunkta galīgi ir nolemts par šīs personas vainu un vajadzības gadījumā par brīvības atņemšanas sodu, kas tai ticis piespriests. Skat. spriedumu, 2017. gada 22. decembris, *Ardic* (C-571/17 PPU, EU:C:2017:1026, 67. punkts).

12 Skat. spriedumu, 2016. gada 8. novembris (C-554/14, EU:C:2016:835, 36. punkts). Tiesa šādu konstatējumu apstiprināja lietā, kuras apstākļi radās līdzīgā kontekstā saistībā ar Pamatlēmuma 2002/584 5. panta 3. punkta, nevis tā 4. panta 1. punkta piemērošanu spriedumā, 2020. gada 11. marts, SF (Eiropas apcietināšanas orderis – Atpakaļnogādes garantija uz izpildes dalībvalsti) (C-314/18, EU:C:2020:191, 65. punkts). Skat. arī spriedumu, 2021. gada 15. aprīlis, AV (Spriedums, ar ko nosaka kumulatīvu sodu) (C-221/19, EU:C:2021:278, 35. punkts).

26. Atbilde uz jautājumu, vai brīvības atņemšanas soda apturēšana ir uzskatāma par šā soda grozīšanu vai izpildi, kas ir pirmo trīs uzdoto jautājumu būtība, ir atkarīga no Pamatlēmuma 2008/909, jo īpaši tā 8. un 17. panta, interpretācijas. Tāpēc šos trīs jautājumus analizēšu kopā šo secinājumu C sadaļā.

27. Ja brīvības atņemšanas soda apturēšana ir sākotnējā brīvības atņemšanas soda veida grozīšana, tad būtu piemērojams Pamatlēmuma 2008/909 8. pants un Spānijas izpildes iestādēm būtu aizliegts pielāgot brīvības atņemšanas sodu, pārvēršot to par nosacītu brīvības atņemšanas sodu. Tomēr, ja brīvības atņemšanas soda apturēšana ir šāda soda izpildes veids, Pamatlēmuma 2008/909 8. pants nebūtu piemērojams. Drīzāk izpildes valsts varētu nolemt apturēt brīvības atņemšanas sodu tā izpildes ietvaros saskaņā ar minētā pamatlēmuma 17. pantu.

28. Pirms šīs analīzes īsi izvērtēšu Spānijas Karalistes izvirzīto iebildumu par nepieņemamību (B).

29. Ceturtais jautājums ir atkarīgs no apstiprinošas atbildes uz pirmajiem trim jautājumiem. Tā kā ierosinu Tiesai uz šiem jautājumiem atbildēt noraidoši, uz ceturto jautājumu nav jāatbild.

B. Pieņemamība

30. Spānijas valdība apstrīdēja lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamību. Tā uzskata, ka nav iespējams saprast ne to, kāda veida tiesvedība notiek iesniedzējtiesā, ne arī to, kāpēc Tiesas atbildes ir būtiskas pamatlietā.

31. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Tiesa uz prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā uzdotajiem jautājumiem var atbildēt tikai tad, ja atbilde būs noderīga valsts tiesai, lai tā varētu iztiesāt tās izskatīšanā esošo lietu [13].

32. Pastāv arī iedibināta judikatūra, ka uz valstu tiesu uzdotajiem jautājumiem par Savienības tiesību interpretāciju attiecas atbilstības prezumpcija. Tiesa var atteikties lemt par šādiem jautājumiem tikai tad, ja ir acīmredzams, ka Savienības tiesiskā regulējuma interpretācijai nav nekāda sakara ar iesniedzējtiesā izskatāmās lietas priekšmetu [14].

33. Pamatlēmumā 2008/909 paredzētajā procedūrā izsniegšanas valsts iestādes, izdodot apliecinošo dokumentu, piekrīt, ka izpildes valsts izpilda brīvības atņemšanas sodu [15]. Šādu apliecinošo dokumentu var atsaukt, kamēr soda izpilde izpildes valstī nav sākusies [16].

34. Tādējādi, lai arī šajā lietā iesniedzējtiesa lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu diemžēl nav paskaidrojusi, kāds tieši ir Portugāles prokuratūras uzsāktās tiesvedības priekšmets, pieņemamības prezumpcija nav tikusi atspēkota. Tiesas sniegtā atbilde varētu palīdzēt iesniedzējtiesai izlemt, vai apliecinošais dokuments būtu jāizsniedz vai jāatsauc (ja tas jau ir izsniegts) [17].

[13] Skat. spriedumu, 2008. gada 11. septembris, *CEPSA* (C-279/06, EU:C:2008:485, 31. punkts un tajā minētā judikatūra).

[14] Skat. *ex multis* spriedumus, 2021. gada 16. decembris, AB u.c. (Amnestijas atcelšana) (C-203/20, EU:C:2021:1016, 46. punkts); 2025. gada 8. aprīlis, Eiropas Prokuratūra (Procesuālo aktu tiesiskuma pārbaude) (C-292/23, EU:C:2025:255, 36. punkts).

[15] Skat. Pamatlēmuma 2008/909 4. pantu un I pielikumu.

[16] Pamatlēmuma 2008/909 13. pants.

[17] Šajā lietā nav skaidrs, vai izsniegšanas valsts iestādes jau ir izdevušas apliecinošo dokumentu.

35. Tādējādi nav acīmredzams, ka atbildes uz uzdotajiem jautājumiem nav nepieciešamas, lai iesniedzējtiesa varētu izlemt tajā izskatāmo lietu. Tāpēc ierosinu Tiesai uz prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt.

C. Brīvības atņemšanas soda apturēšana ir šā soda grozīšana

36. Uzskatu, ka lēmums par brīvības atņemšanas soda apturēšanu maina tā veidu.

37. Šajā ziņā piekrītu Portugāles valdības un Komisijas argumentiem, ka brīvības atņemšanas sods un nosacīts brīvības atņemšanas sods ir divi dažādi sodu veidi.

38. Tādējādi nolēmums par brīvības atņemšanas soda apturēšanu nav izpildes jautājums, bet drīzāk ir šā soda grozīšana. Tāpēc tas neietilpst Pamatlēmuma 2008/909 17. panta piemērošanas jomā. Gluži pretēji – tā 8. pants Spānijas Karalistei liedz apturēt Portugāles tiesas piespriestā brīvības atņemšanas soda izpildi.

39. Šo nostāju pamatošu, aplūkojot Pamatlēmuma 2008/909 attiecīgo normu formulējumu, kā arī to kontekstu un mērķi, vienlaikus atbildot uz šīs tiesvedības dalībnieku argumentiem.

1. Argumenti, kas balstīti uz Pamatlēmuma 2008/909 8. pantu

40. Diskusija par soda "veidu" izriet no Pamatlēmuma 2008/909 8. panta. Saskaņā ar tā 1. punktu izpildes valstij principā jāatzīst un jāizpilda sods, ko pasludinājusi izsniegšanas valsts tiesa. Tikai tad, ja tās tiesību sistēmā nav atzīti noteikta *ilguma* (Pamatlēmuma 2008/909 8. panta 2. punkts) vai noteikta *veida* (tā 8. panta 3. punkts) brīvības atņemšanas sodi, izpildes valsts var sodu "pielāgot" (skat. šo secinājumu 20. punktu).

41. Spānijas krimināltiesībās principā ir atzīts sešu mēnešu brīvības atņemšanas sods. Tādēļ apturēšanu, kas maina šāda soda veidu, nevar pamatot saskaņā ar Pamatlēmuma 2008/909 8. panta 3. punktu.

42. Turklāt, ja izpildes valsts uzskata par nepieciešamu pielāgot sodu, kā atļauts Pamatlēmuma 2008/909 8. pantā, pamatojoties uz tā 12. panta 1. punktu, tai par savu lēmumu pēc iespējas ātrāk jāinformē izsniegšanas valsts. Šis paziņojums ļauj izsniegšanas valstij pieņemt lēmumu atsaukt apliecinošo dokumentu, ja tā nepiekrīt šādiem pielāgojumiem.

43. Šajā lietā Spānijas iestādes nav sniegušas šādu informāciju Portugāles iestādēm, pamatojoties uz Pamatlēmuma 2008/909 12. pantu, jo tās nav uzskatījušas, ka būtu mainījušas atzītā soda veidu tā 8. panta izpratnē. Tomēr tās informēja Portugāles iestādes, ka ir apturējušas brīvības atņemšanas soda izpildi tā īstenošanas posmā.

44. Ne vienmēr ir skaidrs, kā nošķirt pasākumu, kas veido soda piespriešanu, no pasākuma, kurš attiecas uz soda izpildi vai piemērošanu [18].

[18] Šajā ziņā skat. spriedumu, 2025. gada 3. aprīlis, MA (C-743/24, EU:C:2025:230, 26. punkts) (*Alchaster II*). Skat. arī ģenerāladvokāta Ž. Rišāra Delatūra [*J. Richard de la Tour*] secinājumus lietā SH (C-798/23, EU:C:2025:265, 68. punkts), kuros viņš atsaucas uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas (ECT) 2022. gada 10. novembra spriedumu *Kupinskyy* pret Ukrainu (CE:ECHR:2022:1110JUD000508418, 49. punkts un tajā minētā judikatūra).

45. Tādējādi šajā lietā Spānijas valdība apgalvo, ka apturēšana nav mainījusi soda "veidu". Tas joprojām ir brīvības atņemšanas sods uz sešiem mēnešiem, pat ja tā izpilde ir apturēta uz divu gadu pārbaudes laiku.

46. Uzskatu, ka dažas norādes par to, vai ir mainījies soda veids, var rast, uzdodot jautājumus, vai soda, ar kuru personai atņemta brīvība, aspekts ir mainīts. Šajā ziņā, manuprāt, nozīme ir tam, vai brīvības atņemšana ir *nenovēršama* – kā brīvības atņemšana, pamatojoties uz brīvības atņemšanas sodu, vai *nosacīta* – kā brīvības atņemšana, pamatojoties uz nosacītu brīvības atņemšanu. Šis arguments apstiprina Portugāles valdības un Komisijas nostāju, ka cietumsods un nosacīts cietumsods ir divi dažāda veida sodi.

47. Šīs lietas kontekstā šķiet, ka Portugāles tiesa pēc YX vainas konstatēšanas uzskatīja par lietderīgu, ka YX izcieš brīvības atņemšanas sodu. Ja šī tiesa būtu uzskatījusi, ka brīvības atņemšanas sods jāaptur, tā būtu varējusi piespriest nosacītu sodu [19]. Savstarpēja atzīšana, uz kuru balstās sadarbība krimināllietās, prasa, lai izpildes valsts iestādes atzītu vainas konstatējumu un lēmumu par atbilstošu sodu, ko pieņēmusi izsniegšanas valsts tiesa.

48. No tā izriet, ka Spānijas tiesas piemērotā brīvības atņemšanas soda apturēšana ir mainījusi Portugāles tiesas noteikto brīvības atņemšanas soda veidu, jo tas neparedzēja apturēšanu. Tā kā Spānijas tiesību sistēmā ir atzīti brīvības atņemšanas sodi uz sešiem mēnešiem, Spānijas Karaliste, lai apturētu šāda soda izpildi, kā izpildes valsts nevar atsaukties ne uz Pamatlēmuma 2008/909 8. panta 2. punktu, ne uz 8. panta 3. punktu.

2. Argumenti, kas balstīti uz Pamatlēmuma 2008/909 17. pantu

49. Pamatlēmuma 2008/909 17. pants attiecas uz soda izpildi, ko principā reglamentē izpildes valsts tiesību akti. Šīs tiesību normas 3. un 4. punktā aplūkots jautājums par nosacītu atbrīvošanu no apcietinājuma.

50. Saistībā ar to Spānijas valdība apgalvoja, ka nosacīts brīvības atņemšanas sods līdzinās pirmstermiņa vai nosacītai atbrīvošanai no ieslodzījuma. Abos gadījumos brīvības atņemšanas sods vai nu netiek izciests vispār, vai tiek izciests tikai daļēji. Tāpat abos gadījumos lēmums par brīvības atņemšanas soda apturēšanu vai pirmstermiņa izbeigšanu ir cieši saistīts ar notiesātās personas personisko situāciju un uzvedību, un var uzskatīt, ka tas veicina šīs personas labāku sociālo rehabilitāciju.

51. Pamatlēmuma 2008/909 17. pantā pirmstermiņa vai nosacīta atbrīvošana ir uzskatāma par brīvības atņemšanas soda izpildes veidu, un – Spānijas valdības ieskatā –, ņemot vērā līdzības, līdzīgi būtu jārīkojas saistībā ar brīvības atņemšanas soda apturēšanu.

52. Lai gan Spānijas valdības izvirzītajam argumentam ir zināms spēks, tomēr ir arī skaidrs – lai gan Pamatlēmuma 2008/909 17. pantā ir runa par pirmstermiņa atbrīvošanu, tajā nav minēti nosacīti brīvības atņemšanas sodi.

[19] Tomēr šķiet, ka pēc tam, kad netika samaksāts alternatīvais sods – naudas sods – un Portugāles tiesai bija jāatgriežas pie sākotnējā brīvības atņemšanas soda, saskaņā ar likumu tai nebija tiesību apturēt šā soda izpildi (skat. šo secinājumu 7. punktu un 6. zemsvītras piezīmi).

53. Iemesls, kādēļ šajā lēmumā regulēts jautājums par pirmstermiņa atbrīvošanu no ieslodzījuma vietas, iespējams, ir tas, ka likumdevējs ir pamanījis ievērojamas atšķirības starp dažādās dalībvalstīs pastāvošajiem noteikumiem par pirmstermiņa atbrīvošanu. Tajā pašā laikā pirmstermiņa atbrīvošana vienmēr notiek pēc brīvības atņemšanas soda izpildes sākuma, un tāpēc to diez vai var saprast citādi kā soda izpildes veidu. Lai reaģētu uz iespējamām problēmām, kas no tā varētu rasties, 17. panta 3. punktā paredzēts, ka izpildes valstij ir pienākums informēt izsniegšanas valsti par tās noteikumiem attiecībā uz pirmstermiņa vai nosacītu atbrīvošanu, un izsniegšanas valstij ir piešķirtas pilnvaras atsaukt apliecinošo dokumentu, ja tā nepiekrīt izpildes valsts politikai attiecībā uz pirmstermiņa atbrīvošanu[20]. Saskaņā ar Pamatlēmuma 2008/909 13. pantu apliecinošā dokumenta atsaukšana nav iespējama pēc izpildes uzsākšanas izpildes valstī. Tāpēc bija nepieciešams paredzēt leģislatīvu risinājumu, kas izsniegšanas dalībvalstij ļautu noraidīt izpildes dalībvalsts pirmstermiņa atbrīvošanas politiku, pirms tajā sākta izpilde.

54. Savienības likumdevējs šādu iespēju brīvības atņemšanas soda apturēšanas gadījumā nav paredzējis.

55. Manuprāt, pretēji Spānijas valdības apgalvotajam, likumdevēja izvēle 17. pantā risināt problēmas, kas izriet no atšķirīgiem noteikumiem par pirmstermiņa atbrīvošanu, bet ne par nosacītiem brīvības atņemšanas sodiem, sniedz vienu (tekstuālu) argumentu, kas liecina par labu tam, lai norādītu nostāju, ka brīvības atņemšanas soda apturēšana ir šā soda izpildes veids. Tā drīzāk norāda uz secinājumu, ka Savienības likumdevējs brīvības atņemšanas soda apturēšanu nav sapratis kā šā soda izpildes veidu, bet gan kā atšķirīgu sodu.

56. Šādu secinājumu pastiprina plašāks konteksts, kurā ietverts Pamatlēmums 2008/909.

3. Argumenti, kas balstīti uz kontekstu

57. Tajā pašā gadā, kad pieņemts Pamatlēmums 2008/909, Savienības likumdevējs pieņēma arī Pamatlēmumu 2008/947/TI[21], kas piemērojams spriedumiem un probācijas lēmumiem, lai uzraudzītu probācijas pasākumus un alternatīvas sankcijas.

58. Kā norādīja Komisija, šiem abiem pamatlēmumiem ir atšķirīgas piemērošanas jomas un tie ir savstarpēji izslēdzoši. Ja tiesu iestāžu sadarbība ietver brīvības atņemšanas soda atzīšanu un izpildi, piemērojamie noteikumi ir ietverti Pamatlēmumā 2008/909. Ja tiesu iestāžu sadarbība attiecas uz nosacīta brīvības atņemšanas soda atzīšanu un izpildi, šie noteikumi ir ietverti Pamatlēmumā 2008/947.

59. Šis likumdošanas risinājums liek domāt, ka Savienības likumdevējs nosacītu un nenosacītu brīvības atņemšanas sodu uzskata par diviem atšķirīgiem krimināls odu veidiem.

60. Šajā lietā gan izpildes valsts, gan izsniegšanas valsts iestādes rīkojās, pamatojoties uz Pamatlēmumu 2008/909.

[20] Tas nozīmē, ka Savienības likumdevējs atzīst, ka izsniegšanas valsts var noraidīt tās tiesas pasludinātā soda izpildi citā dalībvalstī, ja tas izraisītu agrāku atbrīvošanu no brīvības atņemšanas soda, nekā paredzēts spriedumā un tiesību aktos, kas reglamentē pirmstermiņa atbrīvošanu izsniegšanas valstī.

[21] Padomes 2008. gada 27. novembra Pamatlēmums par savstarpējas atzīšanas principa piemērošanu tādiem spriedumiem un probācijas lēmumiem, kuri paredzēti probācijas pasākumu un alternatīvu sankciju uzraudzībai (OV 2008, L 337, 102. lpp.; turpmāk tekstā – "Pamatlēmums 2008/947").

4. Argumenti, kas balstīti uz Pamatlēmuma 2008/909 mērķi

61. Secinājums, ka brīvības atņemšanas sodu izpildes valsts nedrīkst pārveidot par nosacītu brīvības atņemšanas sodu, atbilst Pamatlēmuma 2008/909 mērķim.

62. Viens no šā instrumenta mērķiem ir nodrošināt sodu savstarpēju atzīšanu krimināltiesību jomā. Ja, pamatojoties uz savstarpēju atzīšanu, dalībvalsts piekrīt izpildīt citā dalībvalstī pieņemtu spriedumu un neatsaucas uz vienu no šāda sprieduma neizpildes pamatiem, izpildei, kā norādīja Komisija, vajadzētu tikai turpināt lietas izskatīšanu, kāda tā bija izsniegšanas valstī [22].

63. Piekrītu. Tas, ka brīvības atņemšanas soda izpilde notiek citā dalībvalstī, nevis tajā, kurā sods piespriests, nedrīkstētu mainīt šā soda izpildi – tāpat kā spriedums netiktu mainīts, ja tas tiktu izpildīts citā tās pašas valsts reģionā un citas tiesas, nevis spriedumu pieņēmušās tiesas jurisdikcijā. Pat tad, ja daži izpildi reglamentējošie noteikumi varētu atšķirties, izpilde izpaužas vienkārši kā notiesāšanas turpinājums.

64. Tādēļ savstarpējas atzīšanas principam, kas nostiprināts Pamatlēmumā 2008/909, praksē būtu jārada automātiska sadarbība starp dalībvalstīm tiesībaizsardzības jomā. Tam būtu jāietver izpildes valsts pienākums izpildīt ārvalsts spriedumu, nepārbaudot, vai šāds spriedums tiktu pieņemts, ja process būtu noticis saskaņā ar izpildes valsts tiesību aktiem [23].

65. Tāpēc izpildes valsts novērtējums par to, vai izsniegšanas valstī piespriestais sods atbilst sodam, kāds par to pašu noziedzīgo nodarījumu tiktu piespriests izpildes valstī, būtu jāuzskata par Pamatlēmuma 2008/909 mērķiem un garam pretrunā esošu [24].

66. Tā tas ir, pat ja, kā paskaidroja Spānijas valdība, brīvības atņemšanas soda apturēšana Spānijā ir iespējama divos posmos: i) brīvības atņemšanas soda piespriešana un ii) tā izpildes apturēšana, iejaucoties izsniegšanas valsts tiesas veiktajā vainas un atbilstoša soda noteikšanā.

67. Attiecīgi izpildes valstij nebūtu jāļauj lemt par brīvības atņemšanas soda apturēšanu, ja izsniegšanas valsts tiesa šādu sodu nav pasludinājusi.

5. Argumenti, kas balstīti uz judikatūru

68. Visbeidzot man jāaplūko Spānijas valdības argumenti, kas izklāstīti tās rakstveida apsvērumos un apstiprināti tiesas sēdē, proti, ka spriedumi *Ardic* [25] un *Minister for Justice and Equality* (Izpildes nosacītas atlikšanas atcelšana) [26] atbalsta tās viedokli, ka lēmums apturēt brīvības atņemšanas sodu ir šā soda izpildes veids, nevis tā grozīšana.

[22] Komisija šādu prasību nosauca par nepārtrauktas izpildes principu.

[23] Šajā ziņā skat. Mitsilegas, V., *EU Criminal Law after Lisbon – Rights, Trust and the Transformation of Justice in Europe*. Hart Publishing Ltd, 2016, 128. lpp.; Schiff Berman, P., *Global Legal Pluralism: A Jurisprudence of Law Beyond Borders*, Cambridge University Press, 2012, 16. lpp.

[24] Šajā ziņā skat. Komisijas ziņojumu Eiropas Parlamentam un Padomei par to, kā dalībvalstis īsteno Pamatlēmumus 2008/909/TI, 2008/947/TI un 2009/829/TI par tiesas nolēmumu savstarpējo atzīšanu attiecībā uz brīvības atņemšanas sodiem vai ar brīvības atņemšanu saistītiem pasākumiem, probācijas lēmumiem un alternatīvām sankcijām, kā arī uzraudzības pasākumiem kā alternatīvu pirmstiesas apcietinājumam (COM(2014) 57 final, 8. lpp.).

[25] Spriedums, 2017. gada 22. decembris (C-571/17 PPU, EU:C:2017:1026).

[26] Spriedums, 2023. gada 23. marts(C-514/21 un C-515/21, EU:C:2023:235).

69. Šajos spriedumos Tiesa konstatēja, ka nolēmums par nosacītas notiesāšanas attiecībā uz iepriekš pasludinātu brīvības atņemšanas sodu izpildi atcelšanu neietekmē ne šā soda veidu, ne apmēru, kāds noteikts attiecīgajai personai ar galīgu notiesājošu spriedumu [27].

70. Portugāles valdība un Komisija uzskatīja, ka šīm lietām nav nozīmes šajā lietā, jo tās attiecas uz citu jautājumu. Šādam viedoklim nevaru piekrist. Lai gan šajās lietās Tiesai bija jāinterpretē Pamatlēmuma 2002/584 4.a pantā ietvertais jēdziens "lietas izskatīšana, kuras rezultātā pieņemts nolēmums", tās attiecās uz līdzīgu dilemmu – vai nosacītas notiesāšanas atcelšana ir daļa no soda piespriešanas vai tomēr tikai jau noteiktā soda izpilde. Tādējādi uzskatu, ka minētajām lietām patiešām ir nozīme šajā lietā.

71. Tomēr, tāpat kā Komisija, uzskatu, ka lēmums par brīvības atņemšanas soda apturēšanu, par ko ir runa šajā lietā, un lēmums par nosacītas notiesāšanas atcelšanu, kas bija strīdus priekšmets minētajās lietās, ir atšķirīgas dabas. Lai gan lēmums par brīvības atņemšanas soda apturēšanu ir daļa no notiesāšanas procesa, kas ietver lēmuma pieņemšanu par vainu un atbilstošu sodu, nosacītas notiesāšanas atcelšana nozīmē nosacītā brīvības atņemšanas soda izpildi, kura nosacījumi jau tika noteikti soda piespriešanas posmā.

72. Šā iemesla dēļ tas, ka Tiesa uzskatīja, ka nosacītas notiesāšanas atcelšana ir soda izpildes veids, neliedz secināt, ka – gluži pretēji – lēmums par brīvības atņemšanas soda apturēšanu ir daļa no soda.

6. Starpsecinājumi

73. Nobeigumā – uzskatu, ka saskaņā ar Savienības tiesībām nosacīts brīvības atņemšanas sods un brīvības atņemšanas sods bez apturēšanas ir divi dažādi sodu veidi. Tāpēc izpildes valsts nevar apturēt brīvības atņemšanas soda izpildi kā tāda soda izpildes veidu, kuru tā apņēmusies atzīt. Šāda apturēšana nav izpildes jautājums, kas reglamentēts Pamatlēmuma 2008/909 17. pantā. Gluži pretēji – tā maina soda veidu un principā ir aizliegta ar Pamatlēmuma 2008/909 8. pantu.

74. Šajā konkrētajā gadījumā, ja izpildes valsts nevēlas izpildīt brīvības atņemšanas sodu, tai ir iespēja izpildīt EAO un nodot notiesāto personu izsniegšanas valstij, lai šī persona tur izciestu sodu.

75. Tomēr izpildes valsts pēc atteikuma izpildīt EAO saskaņā ar Pamatlēmuma 2002/584 4. panta 6. punktu, pamatojoties uz notiesātās personas dzīvesvietu, un pēc notiesājoša sprieduma atzīšanas nevar atsaukties uz savas valsts tiesību piemērošanu, lai apturētu izsniegšanas valsts piespriestu reālu brīvības atņemšanas sodu.

76. Nolemjot apturēt brīvības atņemšanas sodu, ko Portugāles tiesa bija noteikusi kā samērīgu ar YX izdarīto noziedzīgo nodarījumu nodokļu jomā, Spānijas tiesa nesāka soda izpildi, bet to grozīja pretēji Pamatlēmuma 2008/909 8. pantam. Tā kā soda izpilde vēl nav sākusies, Portugāles iestādes vēl var nolemt atsaukt apliecinošo dokumentu.

[27] Spriedums, 2017. gada 22. decembris, *Ardic* (C-571/17 PPU, EU:C:2017:1026, 78. punkts). Tiesa apstiprināja šo nostāju 2023. gada 23. marta spriedumā *Minister for Justice and Equality* (Izpildes nosacītas atlikšanas atcelšana) (C-514/21 un C-515/21, EU:C:2023:235, 53. punkts).

IV. Secinājumi

77. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, ierosinu Tiesai atbildēt uz *Tribunal Judicial da Comarca do Porto – Juízo Local Criminal de Vila Nova de Gaia* (Portu rajona tiesa – Vilanovas de Gajas vietējā krimināllietu palāta, Portugāle) uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem šādi:

1) Padomes Pamatlēmuma 2008/909/TI (2008. gada 27. novembris) par savstarpējas atzīšanas principa piemērošanu attiecībā uz spriedumiem krimināllietās, ar kuriem piespriesti brīvības atņemšanas sodi vai ar brīvības atņemšanu saistīti pasākumi, lai tos izpildītu Eiropas Savienībā, 8. un 17. pants

   jāinterpretē šādi:

   – izpildes valsts pēc atteikuma izpildīt Eiropas apcietināšanas orderi saskaņā ar Pamatlēmuma 2002/584/TI (2002. gada 13. jūnijs) par Eiropas apcietināšanas orderi 4. panta 6. punktu, pamatojoties uz notiesātās personas dzīvesvietu, un pēc notiesājoša sprieduma atzīšanas nevar atsaukties uz savas valsts tiesību piemērošanu, lai apturētu izsniegšanas valsts piespriestu reālu brīvības atņemšanas sodu;

   – izpildes valsts tiesu iestāde var grozīt izsniegšanas valsts tiesu iestādes nolēmumu, kas ir stājies likumīgā spēkā, tikai Pamatlēmuma 2008/909 8. panta 2. un 3. punktā paredzētajos gadījumos. Šajā ziņā izpildes valsts var aizstāt sodu ar cita veida sodu tikai tad, ja izsniegšanas valsts tiesas sākotnēji piespriestā soda veids nav atzīts izpildes valsts tiesību sistēmā.

2) Pamatlēmuma 2008/909 17. panta 1. punkts

   jāinterpretē tādējādi, ka tas neļauj izpildes valstij apturēt reālu brīvības atņemšanas sodu, piemērojot valsts tiesībās paredzētos nosacījumus, ja izsniegšanas valsts kompetentās iestādes to nav izdarījušas saskaņā ar savas valsts tiesībām.

3) Ņemot vērā atbildes uz iepriekšējiem jautājumiem, uz ceturto jautājumu nav jāatbild.